

Fytoterapie v období těhotenství a kojení – 2. část

Doc. PharmDr. Lenka Tůmová, CSC., Mgr. Lenka Holcová

Bacopae monnieri herba, Bacopa monnieri, Scrophulariaceae

Účinky: Nootropikum, anxiolytikum, nervové tonikum.

Terapeutické využití: Zlepšení paměti a mentálních funkcí, podpurná terapie úzkosti a epilepsie, tradičně i v Ayurvédské medicíně.

Užívání v průběhu těhotenství: Kategorie B2.

V tradiční Ayurvédské medicíně je těhotným droga doporučována. V dostupných zdrojích nejsou k dispozici výsledky klinických studií. (1)

Užívání v průběhu laktace: Kategorie C.

Bardanae radix, Arctium lappa (lopuch větší), Asteraceae

Účinky: Depurativum, mírné diuretikum, mírné laxans, diaforetikum.

Terapeutické využití: Terapie dny, revmatu, kožních vyrážek a ekzému, topicky proti akné.

Užívání v průběhu těhotenství: Kategorie B1.

Studie, ve které bylo březím myším podáváno 0,1 až 0,4 ml vodného extraktu z drogy po dobu pěti dní, neprokázala žádné teratogenní účinky nebo škodlivé účinky na průběh březosti. (1)

Užívání v průběhu laktace: Kategorie C.

Bdelium, Commiphora mukul, Burseraceae

Účinky: Hypolipidemikum, antiflogistikum.

Terapeutické využití: Terapie hyperlipidémie a akné, v tradiční Ayurvédské medicíně terapie revmatizmu, astma, tuberkulózy, nechutenství, průjmu a menstruačních bolestí.

Užívání v průběhu těhotenství: Kategorie C.

Jedna studie zkoumající působení drogy a frakce účinných látek *in vivo* na samice potkana prokázala, že při dávkování 200 mg, resp. 20 mg/kg/den po dobu sedmi dní dochází ke snížení hmotnosti dělohy a vaječníků. (1)

Užívání v průběhu těhotenství, není doporučováno a je třeba dbát zvýšené opatrnosti, totéž platí také pro ženy, které si přejí otěhotnět. (1, 2)

Užívání v průběhu laktace: Kategorie SD.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Berberidis cortex , Berberis vulgaris (dřišťál obecný), Berberidaceae

Účinky: Cholekinetikum, diuretikum, imunostimulans, antimikrobní.

Terapeutické využití: Terapie infekcí močových cest, infekcí oka, zánětu žlučníku, jaterních onemocnění.

Užívání v průběhu těhotenství: Kategorie C.

Droga se nedoporučuje užívat v průběhu těhotenství vzhledem k obsahu alkaloidu berberinu. Studie na zvířecích modelech jasně prokázaly, že berberin způsobuje kontrakce děložního svalstva. Studie zkoumající účinky extraktů deseti různých drog (všechny s obsahem berberinu) přinesla zajímavé výsledky, intenzita vyvolaných kontrakcí totiž nebyla přímo úměrná obsahu berberinu. (1) Alkoholový extrakt drogy ovšem kontraktilitu dělohy vyvolával. (1)

Studie na samicích potkana a myších zkoumala dávku, která je pro vývoj plodu nebezpečná. Zjistily, že dávky berberinu nižší než 1 g/kg nemají na potomky žádný pozorovatelný vliv. (3)

Užívání v průběhu laktace: Kategorie SD.

Berberin přestupuje do mateřského mléka. Byly pozorovány případy novorozenců, u kterých se rozvinula žloutenka, poté co matka konzumovala drogy s obsahem berberinu. (1)

Boldo folium, Peumus boldus (boldovník vonný), Monimiaceae

Účinky: Cholagogum, hepatostimulans, sedativum, diuretikum, antiseptikum.

Terapeutické využití: Terapie žlučových kamenů, žloutenky, žaludečních bolestí, revmatizmu, nervozity, v tradiční brazilské medicíně také jako tonikum.

Užívání v průběhu těhotenství: Kategorie X.

Studie na březích samicích potkana sledovala škodlivé účinky na průběh březosti i na vývoj plodu. Byl podáván extrakt v dávkách 800 mg/kg od prvního do pátého dne březosti nebo od sedmého do dvanáctého dne. Byly sledovány anatomické vady a několik případů potratů v obou skupinách. (1)

Zdroje se shodují, že užívání drogy je nejnebezpečnější v prvním trimestru těhotenství. (1, 4)

Užívání v průběhu laktace: Kategorie X.

***Bucco folium, Agathosma betulina, Barosma betulina (těhozev březový),
Rutaceae***

Účinky: Antiseptikum, diuretikum.

Terapeutické využití: Terapie infekcí močových cest.

Užívání v průběhu těhotenství: Kategorie B2.

Nejsou známy výsledky studií na zvířecích modelech. U limitovaného počtu žen, které se studií zúčastnily, se nevyskytly žádné škodlivé účinky na průběh těhotenství nebo na plod. The British

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Herbal Compendium 1992 přesto užívání v průběhu těhotenství nedoporučuje z důvodu obsahu silic. (1)

Užívání v průběhu laktace: Kategorie CC.

Silice mohou přestupovat do mateřského mléka, avšak klinický význam tohoto faktu není známý. (1)

Bupleuri radix, Bupleurum falcatum (prorostlík srpovitý), Apiaceae

Účinky: Antiflogistikum, hepatoprotektivum, diaforetikum, antitusikum.

Terapeutické využití: Terapie infekční hepatitidy, nachlazení, chřipky, v tradiční čínské medicíně též terapie prolapsu dělohy a rekta, epigastické bolesti, nauzey, k úpravě menstruačního cyklu.

Užívání v průběhu těhotenství: Kategorie B1.

Studie na zvířecích modelech nepřinesly žádné výsledky potvrzující škodlivé účinky na průběh březosti nebo na vývoj mláďat. Byly zkoumány účinky samotné drogy i směsí, ve kterých byla obsažena. (1)

Užívání v průběhu laktace: Kategorie C.

Bursae pastoris herba, Capsella bursa-pastoris (kokoška pastuší tobolka), Brassicaceae

Účinky: Desinficiens močových cest, antihemoragikum.

Terapeutické využití: Terapie hematoemesis, průjmu, děložního krvácení a menstruačních bolestí.

Užívání v průběhu těhotenství: Kategorie B3.

V tradiční medicíně některých zemí je droga užívána k vyvolání potratu, například v Bolívii je užívána k vyvolání děložních kontrakcí. Také některé zdroje Ayurvédské medicíny ji označují jako abortifaciens, avšak vymezení pojmu je v tomto případě nejasné, protože v daných zdrojích zahrnovalo do stejné skupiny též emenagoga. (1)

Nálev z drogy v jedné studii vykazoval uterotonickou aktivitu, která ovšem byla slabší než účinky nálevu z heřmánku. To svědčí o tom, že účinky byly velmi mírné. (1)

Užívání v průběhu laktace: Kategorie CC.

Některé obsahové látky přestupují do mateřského mléka, proto je při užívání třeba zvýšené opatrnosti. (1)

Vysvětlení jednotlivých kategorií

A - Kontrolované studie nebo sledování velkého počtu těhotných neprokázaly riziko malformací a škodlivých účinků na plod.

B – V humánních studiích nebylo prakticky prokázáno riziko pro plod, teoretické riziko ale existuje:

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

B1 - Studie na zvířatech neprokázaly riziko, po podání limitovanému počtu žen se nevyskytl zvýšený počet malformací nebo škodlivých účinků na plod.

B2 – Studie na zvířatech nebyly provedeny a po podání limitovanému počtu žen se nevyskytl zvýšený počet malformací nebo škodlivých účinků na plod.

B3 – Studie na zvířatech prokázaly zvýšené riziko poškození plodu, není známa relevantnost těchto studií vůči člověku, po podání limitovanému počtu žen se nevyskytl zvýšený počet malformací nebo škodlivých účinků na plod.

C – Léčiva mají prokazatelně teratogenní nebo embryocidní účinek u zvířat, způsobují zvýšené riziko škodlivých účinků na plod nebo novorozence u člověka žádné humánní studie nejsou dostupné.

D - Existují doklady rizika pro lidský plod, ale v případě, že benefit podání léčiva ženě převažuje nad rizikem, je podání možné.

X – Vysoké riziko poškození plodu, tato léčiva jsou absolutně kontraindikována.

Klasifikace bezpečnosti užívání v průběhu laktace

ND - Informace nejsou známy, **C** – Užívání je možné, **CC** – Užívání je možné s opatrností.

Literatura

1. Mills S., Bone K. The Essential Guide To Herbal Safety, Elsevier Churchill Livingstone, 2005.
2. Ulbricht C., Basch E., Szapary P., Hammerness P., Axentsev S., Boon H., Kroll D., Garraway L., Vora M., Woods J. Guggul for hyperlipidemia: a review by the Natural Standard Research Collaboration, Complement. Ther. Med. 2005; 13(4): 270-290.
3. Jahnke G. D., Price C. J., Marr M. C., Myers C. B., George J. D. Developmental toxicity evaluation of berberine in rats and mice, Birth Defects Res. B. Dev. Reprod. Toxicol. 2006; 77(3): 195-206.
4. Ruiz A. L. T. G., Taffarello D., Souza V. H. S., Carvalho J. E. Pharmacology and toxicology of *Peumus Boldus* and *Baccharis genistelloides*, Braz. J. Pharmacogn. 2008; 18 (2): 295 – 300.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY